

POSTANOWIENIE

31 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 31 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Banku S.A. w W.

przeciwko A. K.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 29 listopada 2022 r., I ACa 670/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Banku S.A. w W. na rzecz A. K. 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 marca 2022 r., I C 1215/18, Sąd Okręgowy w Szczecinie, uchylając w całości nakaz zapłaty wydany przez ten Sąd w postępowaniu nakazowym oddalił w całości powództwo banku o zapłatę sumy 560 754,99 zł z odsetkami z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego właściciela nieruchomości do wysokości hipoteki kaucyjnej 612 000 zł. Podstawą powództwa było wypowiedzenie przez bank umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do franka szwajcarskiego (CHF) ze względu na zaległości w spłacie rat kredytu oraz odpowiedzialność właściciela nieruchomości za spłatę kredytu jako dłużnika hipotecznego.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd drugiej instancji oddalił apelację banku.

Sąd odwoławczy ocenił, że postanowienia umowy kredytu dotyczące indeksacji i różnic kursowych kształtowały prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały jego interesy, a tym samym były niedozwolone. Wyłączenie z umowy niedozwolonych postanowień skutkuje tak daleko idącym zniekształceniem zawartej umowy, że jej utrzymanie w mocy nie jest możliwe i powoduje jej nieważność w całości. Wobec nieważności umowy kredytu bank nie mógł jej skutecznie wypowiedzieć i dochodzić roszczeń z tej umowy. Sąd Apelacyjny ustalił, że gdy kurs CHF zaczął wzrastać, co pociągnęło za sobą duży wzrost wysokości rat kredytu wyrażonych w złotych, kredytobiorca zwrócił się do banku o możliwość spłaty bezpośrednio we frankach, lecz bank odmówił.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący bank uzasadnił:

- 1) wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego:
 - a) czy zasada proporcjonalności jest przesłanką co najmniej równorzędną z innymi przesłankami, leżącymi u podstaw kompensacji konsumentowi stosowania postanowień abuzywnych w umowie, i nie może być pomijana dla wywołania „efektu odstraszającego”;
 - b) czy po stwierdzeniu nieuczciwego warunku dotyczącego ustalania kursu waluty w umowie kredytu indeksowanego umowa może być nieważna w całości, jeżeli kredytobiorca ma możliwość na mocy ustawy lub umowy spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej;
 - c) czy system ochrony praw konsumenta obejmuje swoim zakresem również konsumentów, którzy nie zapoznają się z treścią przedstawionego projektu umowy oraz przedstawionych im oświadczeń i pouczeń i nie dążą do wyjaśnienia ich treści, jeżeli ich nie rozumieją;
 - d) czy samo niezwiązanie konsumenta umownym odesłaniem do konkretnego źródła kursu walutowego może pociągać za sobą nieważność umowy w całości;
 - e) czy sposób wykonywania postanowienia umownego po zawarciu umowy może mieć znaczenie dowodowe, tzn. służyć wykazaniu braku

niedozwolonego charakteru tego postanowienia według stanu na dzień zawarcia umowy;

f) czy dla oceny abuzywności postanowień umowy sąd ma obowiązek brania pod uwagę indywidualnych okoliczności dotyczących danego stosunku prawnego, w szczególności wiedzy i doświadczenia kredytobiorcy na dzień zawarcia umowy oraz świadomości w zakresie możliwych ryzyk związanych z zawieraną umową, w tym również informacji przekazanych na ten temat przez przedsiębiorcę - kredytodawcę;

g) *skarżący używając nieco innych sformułowań podniósł zagadnienie przedstawione wyżej pod lit. d;*

2) potrzebą wykładni art. 385¹ § 1 w zw. z art. 65 § 1 i § 2 k.c. w celu rozstrzygnięcia następujących:

a) czy pojęcie „postanowienie umowy” obejmuje całą jednostkę redakcyjną umowy, czy też może obejmować tylko pojedynczy aspekt danej regulacji umownej;

b) czy dokonując oceny skutków abuzywności należy wziąć pod uwagę brzmienie przepisów prawa materialnego na dzień zamknięcia rozprawy, czy też na dzień zawarcia umowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy, że:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej w oparciu o podstawy przyjęcia do rozpoznania przytoczone wyżej w pkt 1c,d i 2a,b. W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcia skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o niewiążącym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Do podważenia tezy o nieuczciwości przeliczania spłat w złotych na CHF zmierza zagadnienie przedstawione w pkt 1e i 1f. Sposób wykonywania umowy może być istotny dla ustalenia jej treści, tj. sposób wykonywania umowy może wskazywać, jak strony umowy, a przynajmniej bank będący autorem umowy, rozumiały jej postanowienia. W ten sposób można wykazać, że rozumiały je inaczej, niż pozornie wskazuje sam tekst postanowienia. Jeżeli postanowienie umowy ustalone przy uwzględnieniu sposobu jej wykonywania nie jest abuzywne, nie ma podstaw do uznawania postanowienia za abuzywne tylko w oparciu o dosłownie rozumiany tekst umowy. Dosłowne brzmienie nie może rozstrzygać o treści umownej normy z pominięciem innych okoliczności (art. 65 § 2 k.c.). Jednak skarżący nie twierdzi, że w toku wykonywania umowy bank przeliczał wpłaty kredytobiorcy według innego kursu niż wskazany we własnych tabelach kursowych, zgodnie z dosłownym brzmieniem umowy. Tymczasem właśnie stosowanie kursów ustalanych przez bank, nawet jeśli bank nie czyni tego zupełnie dowolnie, zostało uznane w orzecznictwie za praktykę niedozwoloną. Podnosząc zagadnienie wskazane w pkt 1e bank miał na myśli, że w sposób uczciwy korzystał z przyznanego mu umową prawa do ustalania kursu. W umowie kredytu indeksowanego sam kurs nie jest istotny, gdyż istotne są zmiany kursu w czasie między wypłatą kredytu a spłatą danej raty. Wzrost kursu CHF o określony procent powoduje taki sam wzrost raty wyrażonej w złotych niezależnie od tego, jaki był kurs początkowy. Uczciwe ustalanie kursów polega na ich zmianie stosownie do kursów niezależnych od banku, np. kursu NBP lub R.. Jednak utrwalona jest wykładnia, że na podstawie art. 385² k.c. istotna jest sama teoretyczna możliwość wykonywania umowy w sposób nieuczciwy, gdyż w chwili zawarcia umowy nie

wiadomo, jak bank wykorzysta przyznane mu umową prawo do ustalania kursu. Nawet najgłębsza wiedza o funkcjonowaniu banku nie pozwoli na przewidzenie, jak będzie on wykorzystywał w przyszłości prawo do ustalania kursu. Nieuczciwość jest cechą postanowienia umowy odwołującego się do tabel kursowych przedsiębiorcy – strony umowy z konsumentem, zamiast do kursu ustalanego niezależnie od przedsiębiorcy.

Do podważenia kwalifikacji umowy jako umowy kredytu indeksowanego zmierza zagadnienie przedstawione w pkt 1b. Kredyt indeksowany jest wyrażony w złotych oraz wypłacany i spłacany w złotych, a kurs waluty obcej służy tylko waloryzacji wysokości zobowiązania. W chwili zawarcia umowy była ona umową kredytu indeksowanego i na podstawie art. 385² k.c. nie ma znaczenia wejście w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. art. 69 § 3 p.b. przyznającego kredytobiorcom prawo do spłaty kredytów indeksowanych w walucie indeksacji, niezależnie od zapisów umowy. Innymi słowy: umowy nieważne przed 26 sierpnia 2011 r. nie stały się ważne z chwilą wejścia w życie art. 69 § 3 p.b.

Podsumowując: w orzecznictwie wyjaśniono zagadnienia prawne przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi w pkt 1b-d,f oraz wątpliwości przedstawione w pkt 2a,b. Zagadnienie z pkt 1e nie występuje w niniejszej sprawie, ponieważ skarżący bank wykonywał umowę w zakresie kursów CHF zgodnie z dosłownym brzmieniem umowy. Natomiast podniesione w pkt 1a ogólne zagadnienie dotyczące roli nieskodyfikowanej zasady proporcjonalności nie może być samodzielną podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania. Zarzut naruszenia zasady proporcjonalności może jedynie wspierać zarzut naruszenia prawa materialnego przez przyjęcie wykładni określonego przepisu naruszającej tę zasadę, przy istnieniu innego sposobu rozumienia przepisu, bardziej szanującego zasadę proporcjonalności.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. pozwanej przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki

minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[ms]